

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Öfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.)
 Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizet-
 k. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

A kolozsvári unitárius templom és főiskola.

A kolozsvári unitárius templom.

— Képpel a czimlapon. —

Deczember hó 15-én nevezetes napja lesz, nemcsak a kolozsvári unitárius gyülekezetnek, hanem az egész unitárius egyháznak. Ezen a napon lesz 100 esztendeje, hogy a kolozsvári „anyaekklésiának“ újból temploma lett, hol Istenét imádhassa. Ezen a napon nyittatott meg az a diszes szép és magasztos épület, melynek képét olvasóinknak a főiskoláéval együtt bemutatjuk.

A főiskola képéhez más alkalommal adjuk meg az illő szót, most csak a templomra kérjük a figyelmet, mint a mely a millenium évében éppen 100 évet jubilál. Nemcsak lapunk olvasói között, hanem a hazai unitáriusok seregében is alig van olyan ember, a ki azt ne nézné a magáééknak és ne érezné annak.

Az a két ív, mely a főiskolához köti, megfejtji gondolatunkat. A főiskolának is ez volt a temploma e hosszú idő alatt. A székely ifju, midőn a főiskolába ment, ennek falai között érezte az áhitat bűvös hatását, a végzett diák, ki papi pályára akart lépni, ott próbálgatta szárnyait De a nem tanulóknak is meg volt részük benne, mert az építés tetemes költségeit nem fedezhette az egyház, segélyért folyamodott a hivek sokaságához és egy fél évre terjedő gyűjtés sokat lendített a helyzeten.

A kolozsváriakkal mindnyájan együtt örvendezhetnek hiveink azért is, mivel e templom létrejöhetése az elviharzott keserves évek megszüntét jelentette. Mert valóban szomorú idők voltak azok

A kolozsvári templom értékét csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha figyelembe vesszük az előzményeket. Az unitáriusoknak ősi, öröklött joga volt a kolozsvári piaczi és szentpéteri templomokhoz. Sok fondorkodás után, katonai erőszakkal elvették tőlük a katolikus püspök és a katonai parancsnok. Elvették a piaczsori (mai plebánia) iskolát is a templomban tartott nyomdával és becses könyvtárral együtt. Az unitáriusoknak, kik akkor nagyobb számmal voltak, mint a katolikusok, még csak egy kis imaházuk sem volt, kivéve a b.-monostor-utcai házat, mely a lengyel unitáriusoké volt. Bolyongtak, búsongtak, mint a szétvert nyáj mindaddig, míg a közép-

utczában (a mai városház helyén) egy házat vásároltak imaháznak.

A siralom és kétségbeesés nem lehetett nagyobb Jeruzsálemben, midőn a templomot a babyloniak elfoglalták s papjait fogóságba hurezolták.

Nem e pár sor körébe való az akkori szomorú állapotok ismertetése. Az unitáriusok is hetven esztendőre jutottak fogóságba s legnagyobb részük a fűzfákra akasztotta lantját, a többi eladta hitét, egy néhány bátor lélek remélt és várt.

1792 lett a megváltás esztendeje. Suki László egy rendkívül gazdag (100.000 frt értékű) hagyományával megszabadi-tofta az elfásult lelkeket, elhozta a tavaszt és a munkakedvet. Első helyen templomot kellett építeni, a mostani magyar-utcait. Merész elszántsággal és szép gondolatokkal fogtak hozzá.

1792-ben akkori jeles püspök Lázár István „rövid oratioja által az ekklésiát egy akaratra, egyetértésre s az hivséges ügyekre indítván, midőn ellentmondó atyafi nem találtatott volna“ felhívta a híveket, hogy adakozzanak a költségekre az építés négy esztendeje alatt. A négyből öt esztendő lett és a hívek állandóan nagy buzgósággal hozzák az áldozatot. 1796 december 4-én „Curator Bartha Mózes és több előljáró atyánkfiai jelentették, hogy Isten kegyelmességéből a templom elkészülvén és az harangok készen lévén, szükséges arról tanácskozni, hogy a dolgok milyen renddel folyjanak.“ És megállítják a dolgok rendjét a harangozók, a Cantor, a férfi és asszonyrenden levőkre; a tiszteletes papokra és a deákokra nézve.“ Ezekben a száz esztendő szabályokban van letéve alapja a mai gyakorlatnak. A kántoroknak a pontosság szivőkre köttetik s ha „az isteni tiszteletben fogyatkozás miattok akár mikor is lenne az első történettel is utat adnak fizetések kisebbitésére.“ Az atyafiak a templomgyakorlástól nagyon elszoktak volt, miért is a kántoroknak meghagyatott, „hogy könyörgés vagy predicatio után az időhez és predicatiohoz alkalmaztatott két vers ének elénekeltesse, hogy az atyafiak az isteni tiszteletet *bővebb mértékben mind eddig* gyakorolhassák és naponként a buzgósághoz szoktattassanak.“

„Isten kegyelméből azon akadályok, a melyek miatt az

atyafiak a templomban vagy későn mentenek, vagy szintén azok is, a melyek a templomban menetelt mintegy unalmassá tették, mintegy eltöröltetve lévén, maga a consistorium azon fog munkálkodni, hogy a buzgóság s a templomnak gyakorlása helyreálltassék. Az atyafiak azért mind a két nemben arra indittassanak, hogy a harangszóra mind vasárnapokon, mind pedig hétköznapokon a templomban eljárni s jó idején megjelenni igyekezzenek s ottan mind az Istenhez, mind pedig magokhoz való kötelességeiket teljesítsék . . . „mindjárt predicatio vagy könyörgés után a templomból ki ne jöjjenek, hanem egész, nem pedig csonka istentiszteletet gyakoroljanak.“ „A mint a templomban járhatáshoz, úgy a székekhez kinek-kinek a jussa egyenlő.“

A tiszteletes papok ö kegyelmek „az egy betegségek idején kívül semmi okból sem a vasárnapi tanítást, sem a hétköznap-i könyörgéseket el ne mulassák . . . egy hetet egyik, más hetet másik rendre szolgáljon“ . . .

„1796 deczember 15. Isten kegyelméből elsőbe bementünk az új templomba, collecta pénz jött kihirdetés nélkül 12 fl 4 $\frac{1}{2}$ denár.“ A következő alkalommal már 62 frt gyűlt kihirdetéssel

Tehát 1796 deczember 15-ik napján nyílt meg az új templom, ez a felséges és magasztos épület, melynek három óriás hajója, az azokat tartó ívezetek merész hajlása valóban a tiszta égboltra és a nyári napon nyugotról keletre hajló szép szivárványra emlékeztet. Midőn az ember alattuk van, mindig fölfelé vonzza az a magasságban levő központi hatalom, a kinek tiszteletére építettett e templom: in honorem Solius Dei.

Boros György.

A boldogság titka.

Hadd mondjam el én titkát életemnek,
Hadd mondjam el, hogy boldog mért vagyok.
A féltudóst dölyfével nem nyerem meg,
Én szólni, ifjak, néktek akarok.
S a milyen szándék van most szívemen,
Ugy légy velem te, édes Istenem.

. . . Kicsinyke voltam még, kicsiny gyerek csak,
Lepkékét űztem, ép mint anyyi más,
S ha vágyaim tán olykor elragadtak,
Elszedni fecske, vagy galamb fiát:
Alig, alig hogy megmozdult kezem,
Tiltó ujjadat láttam, Istenem.

Remegve tértem kis lakunkba vissza,
Atyám, rettegtem a te haragod.
Az a tiltó ujj akkor megtanita,
Hogy nincsen oly hely, hol te nem vagy ott.
S mentem, bár sokszor tarlott volt a táj,
Az úton, Atyám, melyet mutatál.

Hittem. Kicsinyke voltam még tudósnak,
Ki szertebontja a fa levelét,
Lehurrog szörnyen elevent és holtat —
Az az igazság, a mit maga mért.
Isten, Úr, Atya néki csak szavak,
El nem hiszi, hogy téged *láttalak*

És láttalak még más alakba' téged,
Áldásod tartva, osztogatva szét . . .
Alig hogy értem egy féltized évet,
Már szívem, ajkam tehozzád beszélt.
Meg volt terítve keskeny asztalom,
Puha kenyérből áldás volt azon.

Imádkozám. Jó Isten, *láttalak.*
A mint fölübém tartád két kezed,
S miként lombokkal, dallal a tavaszt,
Ugy áldottad meg hű gyermekedet.
Hívém — mert tiltó ujjad nincsen ott —
Atyám! javuló gyermeked vagyok.

Javultam-e? Avagy csak szent kegyelmed
Szívemet látja, hogy javulni kész? . . .
S hogy nem veszen meg, nampjaim bár telnek,
Se dölyfös szó se ámitó beszéd? . . .
Most is hiszem, fényben, mely ránk ragyog,
Éji harmatban, Atyám, te vagy ott! . . .

. . . Ime, elmondám titkát életemnek,
Kik hisznek benned, Uram, boldogok.
A féltudóst dölyfével nem nyerem meg —
Vén fát hajlítani nem is akarok.
De ki reményt gyűjt s *hitet* is vele,
Megáldja a magasság Istene.*

Tarcsafalvi Albert.

Az angol unitárius lelkész helyzete és munkaköre.

— Felolvastatott a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésén. —

A budapesti unitárius konferencia fényesen bebizonyította, hogy angol unitárius testvéreink kiválóan érdeklődnek minden iránt, a mi magyar és unitárius. Az érdeklődés, mondanom sem kell, kölcsönös rokonszenven alapul. Adjuk vissza tehát a kölcsönt és érdeklődjünk mi is az ők viszonyaik iránt. Legyen azért szabad nekem ez alkalommal saját tapasztalataim alapján egyet-mást elmondanom az angol unitárius lelkész helyzetéről és munkaköréről.

Az angol unitárius lelkész, miután lerázta magáról a theologiai intézet porát s egy-két évet, esetleg német vagy amerikai egyetemeken töltött, önálló pályázat és szabad választás útján jut állásához. Készültsége- és igényeivel, legtöbbször, kellő arányban áll a javadalmazás is, mely őt a megélhetési gondoktól teljesen függetlenné teszi s minden alkalmat megragad arra, hogy a hivatott és komoly lelkész, úgy további önképzéséről, mint hiveinek testi és lelki épüléséről egyaránt gondoskodhassék.

Általános miveltsége, szerény, de tekintélyes állása oly befolyást biztosít számára, nemcsak a társadalmi, hanem a politikai életben is, hogy véleményét s illetve alapos tanulmányait a napirenden levő kérdésekről szívesen meghallgatják a „meetig“-ek hazájában.

Minden hagyományos egyházi szervezet, illetve központ hiányában a collegiálitás érzete a kartársak között annyira élénk, hogy, eltekintve a „szabad egyházak“ szélesebb körü összejöveteleitől, újabb időben jónak látták „Ministers' Institute“ czimen egy ugynevezett „lelkész-kört“ alakítani, a melynek Oxfordban tartott évenkénti gyűlésén számosan jelennek meg az Egyesült Királyság minden részéből. Ott aztán a tudományos értekezések,

* Ime egy mutatvány a mi ifju költőnk első kötetéből! Van benne költészet, de van igazság, mely szívünkre hat. A ki így beszél, nemcsak költő, de pap! Hívjátok magatokhoz vendégnek s állandó lakósnak fogjátok marasztalni!

valamint a gyakorlati lelkészet körében felmerülő kérdések élénk eszmecsere tárgyát képezik s ki-ki mintegy lelki fürdőből úde képlettel, erős elhatározással tér haza, hogy a közös, magasztos cél érdekében összes tehetségeit kifejtse.

Ő a gazdagoknál, mint a szegényeknél egyaránt szívesen látott vendég. Ott szórakoztat, itt meg vigasztal. Mindkét helyen bő alkalmá nyílik arra, hogy magának keserű, de hasznos élettapasztalatokat szerezzen; kivált, ha jó sorsa a roppant világváros egy szegényebb részébe vetette, hol, tekintet nélkül hitre és felekezetre, azoknak lelki, sőt testi gondozását is elvállalja, betegség vagy munkahiány idején a rendelkezésére álló alapokból nekik belátása szerint segílyt nyujtva, az ige népszerű magyarázata, felolvasások, kölcsönkönyvtárak s más szellemi élvezetek nyujtása, mindenekfelett példás élete által, minél többeket elvonjon az ivás pusztító szenvedélyétől, mely sajnos, Angliában „nemzeti bűnné“ nőtte ki magát.

Midőn az angol unitárius lelkész mindezeket a most csak futólágg érinthető gondokat magára vállalta s azoknak teljes erejéből megfelelni is igyekszik, valódi missiót teljesít. E nemes és háládatos munkálkodásában, természetesen, számosan vannak segítségére a gyülekezettel rokonszenvező s illetve annak kebelébe tartozó előkelőbb férfiak és nők közül, kiknek anyagi állapotjuk és idejük megengedi, hogy a lelkészt apostoli munkájában támogassák. Ilyenformán módjában áll az angol unitárius lelkésznek, hogy sok szegényes kunyhóban az éhezőknek és szenvedőknek örömet szerezzen s letörülje a keserű csalódás könyzeit; mert a lelkészben, a ki ott megjelenik, nem hivatalnokot, nem gyóntató atyát, hanem az ő közönséges életsorsukkal és bajaikkal őszintén rokonszenvező barátot, testvért látnak s nem a képmutatás, de a puritánoktól örökölt hitbuzgó jellem az, mely a beteg vagy a haldokló ágyánál őket imában és elméledésben a bizalomnak minden kapcsával egyesíti.

Látni való ezekből, hogy a pusztá templomi szolgálát, melyet az angol unitárius lelkész vasárnap reggel és estve teljesít, korántsem öleli fel azt a munkakört, a melynek betöltését megkívánja, megköveteli tőle a haladó század nyomora és miveltége. A hétköznapok is ugy vannak beosztva, hogy azoknak mindenikén az egyház beléletének újabb meg újabb nyilvánulásaival találkozunk. Legyen az dalkör, olvasókör, önmérséklő és önképző-egyletek, kapcsolatban a gyülekezettel és a vasárnapi iskolával, a lelkésznek mindezek iránt melegen érdeklődnie s azokat személyes megjelenése és közreműködésével támogatnia és virágzó karban tartania kell.

Howy ezek mellett aztán, mikép jut idejük egyéb koron-

kint előforduló egyházi szolgálatok, mint keresztelés, esketés, temetés stb. végzésére s főképp arra, hogy minden héten két alapos beszédet irjanak és hogy azokat, ha nem is tanulják be, mégis annyira előkészítsék, hogy olvasás közben, kellő hangsúlyozással és higgadsággal adhassák elő, azt fejtse meg alapos készülségük s tudással párosult nemes önérzetük és becsvágyuk! No meg aztán itt is a gyakorlat teszi a mestert s az uttörő lépések megtétele után a többi hova-tovább könnyebbé válik, úgy, hogy a mi előbb erőmegfeszítésbe került, később, ha nem is jön magától, de bizonyos mértékben önként következik. Az angol unitárius lelkészek közül csak egynehányának, elvétve, van meg az az adománya, hogy szabadon adjon elő és így beszéljen; még ha extemporizál is, előtte vannak a főbb részek vagy esetleges idézetek, pontosan megjelölve. Arra azonban büszke lehet, kivétel nélkül mindenik, hogy a mit ír, az legalább saját tanulmányának és elmélkedésének gyümölcse; s távolról sem lehet alkalmazni reájok az egykori lelkészléről szóló adomát, mely szerint az illető beszéd előtt is, beszéd után is, két-két ujját tartotta fel — macskaköröm gyanánt — annak jeléül, hogy az egész beszéd idézve van s így megalkudott lelkiismeretével.

S nem elég a két beszéd s ráadásul a bibliai fejezetek, leczkék — olvasása, mely szokás még VIII. Henrik idejéből veszi eredetét, ott van még azonkívül a vasárnapi iskola. Nem azért mondom ezt így, mintha annak nem kellene ott lennie. Igen sok lelkész abban találja legfőbb gyönyörüségét, mint azt előttem nem rég Jones barátunk is kifejtette. Mint mondá, ő nem reformálni akarja a jellemet gyermek-, ifju- és felnőttben egyaránt, hanem *formálni*. És erre a vasárnapi iskolában nyílik a legkedvezőbb alkalom. Ott az erkölcsi és vallásos igazságok, példányképek szemléltetése szent férfiak és hősök életéből s mindenekfelett az összetartozandóság érzete s a rend, a melyre ott rászoktatják a legvásottabb utcagyereken is, maradandó nyomokat hagynak a serdülő gyermeki vagy ifju lélekben s mintegy előkészítik az életre. Az egyes osztályok vezetésére mindig vállalkoznak az idősebb tanulók közül, kik azt az órát délelőtt és délután hasznosabban seholsem tölthetnék el. A ki aztán a vasárnapi iskolába pontosan eljár, rendesen hiv marad a gyülekezethez is. S ilyenformán a vasárnapi iskola mintegy melegágya az egyházközségnek. Az iskolával együtt járnak természetesen a mulatságok, theaestélyek és kirándulások a szabadba, melyeknek költségeit a lelkész felhívására tehetősebb hitrokonaink készséggel fedezik.

S ha már mindezekben a kötelességeiben a lelkész hiven eljár s esetleg külön irodalmi munkálkodással is kimerítette

erőit, — milyen valódi élvezet, hogyha 4—6 heti szabadságát, a mikorra az ekklezsia gondoskodik helyettesről, otthon, vagy a külföldön utazgatva, magánosan avagy családi körében kellemesen eltöltheti

* * *

Hát nekünk módunkban áll-e élvezni az arany szabadságot? Van-e vasárnapi iskolánk a szó szoros értelmében? Hát mi hány beszédet irunk hetenként és hány egyesület vezetésében vagyunk munkások? Hányszor látogatjuk meg a beteget és szenvedőket? Képezzük-e önmagunkat? S meg van-e közöttünk a collegialitás érzete? Utóbbi kérdésre megfelelt a „lelkész-kör“; az előbbiekre feleljen meg ki-ki magának. Józan Miklós.

Karácsonkor.

Hull a hó, fehér a föld,
Vett magára szemfedőt.
Olyan csendes, néma már,
Hegy, völgy, erdő, rét, határ.
Dalos madár messze szállt
Csendes néma lett a táj. —

De im szól a kis harang
Olyan szépen: «klíngi-klíng».
Emberek ti jöjjetek!
Krisztus nektek született,
Dicsősége Istennek
Békességül e földnek.
Hivogat a kis harang.
»Fel imára: klíngi-klíng.« —

Falu népe soh' se rest,
Templomba tart egyenest,
Szép ruhába ékesen,
Felcífrázva fényesen. —
Zengve zeng az orgona,
Telve Isten temploma.
Jó a pap, szószékre áll.
Künn a hó csak száldogál.

Szívből jő a pap szava,
Ő Isten apostola. —

(1893. decz. 5.)

»Krisztus értünk születék,
Jászolba helyezteték,
Szentül élé életét
Menyországba viteték. —

Ha te koldus, szegény vagy,
Szived legyen tiszta, nagy,
A jó Isten megsegít,
Igy tanít a drága hit.

Az Istentől féljetek,
Ti, kik rosszat tettetek!
Ti, kik bűnben élétek
Át e rövid életet.«

Az a lucskos, sáros föld,
Szép fehérbe öltözött. —
Legyen ember tiszta szép,
Lelked mint a fényes ég!
Szentül éld le életed,
Ugy nyersz örök életet!«

Szív szívhöz utat talál,
A nép oly meghatva áll.

*

Mikor hi a kis harang,
Föl imára klíngi-klíng.

Dézsi Mihály.

Dávid Ferencz ünnepély.

Rendezte a theol. intézet önképzőköre 1896. nov. 15-én.

Védnöki megnyitó beszéd, tartotta Boros György.

Tisztelt hallgatóság!

Theologiai intézetünk önképzőköre nekem, mint védnökének adta az első szót a tisztelt hallgatósághoz. Midőn ezen jogommal élek, elsőbbten a t. hallgatóságot kívánom köszönteni és üdvözölni azért a szives figyelemért, hogy az önképzőkör ünnepélyét becses megjelenésével megtisztelte.

Tudom, hogy fővarázsa annak a halhatatlan névnek volt, melyhez ez ünnepélyt fűztük, de nekem számolnom kell a helyzettel is. Theologiai intézetünk önképzőköre a saját neve alatt most először lépik fel a nyilvánosság előtt. Mi vezette erre? Talán a nemes verseny ösztöne, talán a nyilvánosság ingere? Sem egyik, sem másik, hanem első helyen az a nevezetes tény, hogy theologiai intézetünk a jelen évben új szervezetet kapott és azt a közelebbi időben a legfőbb egyházi hatóságunk szentesítette. Csaknem ötven éve már, hogy az önképzőkör ezen intézet ódon falai között megalakult. A tagok számához mérten sok szép, sok hasznos dolgot végezett a saját kis körében, melynek eredménye ott a hívek gyülekezeteiben érvényesült, hová az Ur igéjét hirdetni koronként kiléptek. Ez a végcélja egy ilyen intézet fennállásának, ámde azt hiszem, hogy egy olyan mozzanat, a milyen a mai napi szintén ugyanezen cél érdekében történik, azzal a különbséggel, hogy itt a n. é. hallgatóság a pályára készülõ ifjakkal találkozáskor, egyszerű megjelenésével is, de alkalmi nyilatkozataival szintén befolyhat arra, a mi főképpen a tanári kar kötelességévé van téve, hogy ifjaink a magas szentes hivatásnak megfelelő készütséggel léphessenek ki a közpályára. Egy ilyen ünnepély tükrözi annak a szellemnek és azoknak az eszméknek, a melyek ifjainkat a tantermek szűk falai között foglalkoztatják. Nem annyira a nyilvánosság kritikájára, mint inkább arra a hatásra célzok, a mely mulhatatlanul szükséges az ifjuság szellemének egészséges növelésére.

Nem tartom irányjelzőnek, de nem vitathatom el tőle, hogy a házi szellemnek egyik halvány, kísérletszerű megnyilatkozása. És annak a közönségnek, mely ez intézetet magáénak tartja, joga van arra, hogy olykor bepillantasson kebelébe, tájékozza magát, érvényesítse befolyását.

Nekünk unitáriusoknak kezdettől fogva a mai napig a nyilvánosság, az emberek társasága volt egyik iskolánk, mert arról voltunk meggyőződve, hogy bármi legyen is irva egy intézet

homlokára, annak belsejében a falak, ha nagyobbak, ha kisebbek, többé-kevésbé mindig arra szolgálnak, hogy kizárják a szabadon mozgó levegőt s azt, a mely a falak közzé szorul, saját hőmérsékletükhöz szabályozzák. A csiráztatásra előnyös az üvegház, de ha gyümölcsöző növényt akarunk termelni, helyez-zük oda, hol a nap, az eső s még a szél is szabadon járja. A mi ezután reánk vár, az a gondos ápolás, őrizés és táplálás

Midőn azért a n. é. hallgatóságnak ez önképzőkör alkal-mat nyújtott a megjelenésre, arra számított, hogy az ifjuság szárnypróbálgatása iránt érdeklődvén, magát az intézményt s annak munkakörét is bensőbb figyelmére fogja méltatni. Erre pe-dig jóval nagyobb szükség van, mintsem azt egyelőre gondolni lehetne. A lelkész működése a szószéken csak féleredményre számíthat a közönség érdeklődése nélkül s legyen szabad kife-jeznem, hogy a közönség érdeklődése, helyesebben közönye, na-gyon érzékenyen megteszi hatását itt az intézet falai között is. Bármilyen buzgalommal ápoljuk mi, kiknek hivatásunk a szent vesta-tűzet, csak halványan ég az valameddig ott künn a leve-gőt elterelik innen s a légkört szándékosan megtöltik egész-ség-telen, fojtó gázokkal

Valóban t. hallgatóság soha sem lehetett nagyobb feladat a lelkészi pálya iránt lelkesedést és tüzet gerjeszteni, mint most, én azért nagy örömmel fogadtam s azzal ajánlom becses figyel-mébe theologiai önképzőkörünknek már egy pár év óta táplált azon óhaját, hogy itt a nyilvánosság előtt próbálgassa meg szárnyait.

Azt hiszem, nem választhatott szerencsésebb alkalmat a je-lenleginél. Az evangéliumnak egyik lelkes apostolát, vallásunk-nak csodás működésű reformatorát, Dávid Ferenczet jó, ha felkeresi főképpen a lelkészi pályára készülő ifju, mert ekkor olyan szellem hatása alá kerül, a mely a mi szent pályánkat nemcsak legmagasztosabbnak, hanem olyannak tünteti fel, a mely méltó arra, hogy küzdjön, fáradjon, lelkesedjék érte a z ifju, ha kell, mind halálig.

Dávid Ferencz élete és jelleme olyan kerek egész, a mely-nek a kedélyre mindig nemesítő hatása van. Dogmai szempont-ból mindig számos kifogást lehet tenni reformatori eszméi ellen, de azt nem tagadhatni meg tőle, hogy a mely munkát kezébe vett, azért szíve egész melegével, értelme egész gazdagságával, élete erejével küzdött. A romlatlan tiszta jellem, az alkut nem ismerő akaraterő avagy nem olyan szükséges dolgok-e, a melyeket éppen napjainkban minél gyakrabban kell hirdetni és példányképpé varázsolni.

Mint hogy ünnepélyünk főtárgyával fognak foglalkozni azok, a kik ez alkalommal szerepet vállaltak magukra, e párszó előre bocsátása után átadom a helyet az önképzőkör tagjainak. Remélem, hogy az az erős akarat, az a nemes szellem, a mely ez ünnepélyt a megvalósulás pillanatáig juttatta, egészen keresztül is fogja vinni. Az ifjui kebel melege pótolja ki a meglett kor bölcsességét, az ifjak iránt érdeklődők jó indulata teremje meg azt az áldó hatást, hogy a nagy idők nagy embereinek társaságát máskor örömmel keressék fel ifjaink s azok életét és szellemét együtt élvezze velök az érdemes közönség a jelenihez hasonló emlékünnepeleken, a melyet ezennel megnyitok.

Hervadás.

(Elbeszélés.)

Ott termett a szép fehér Nyikó mellett, hol „szebb még a füzfa ága is, mint máshol a gyöngyvirág is,“ hol a füzál is kedvesebb, mint máshol a kertek rózsája; a veréb csiripolása kedvesebb, mint máshol a fülemile éneke.

A kanyargó Nyikónak legszebb völgyében, S . . . n falván nyílt ki egy ékes virág. Nagyanya még oly melegen nem ölelte, olyan forrón nem csókolta unokáját, mint özv. Szép Mihályné azt a gyönyörű teremést: Szép Juliskát, kit egyedül ő gondozott, mióta a Juliska szülőinek megásták ott künn a temetőt

Gondozta, felnevelte, a széltől is oltalmazta. Sokszor lefeküdt maga éhesen, csak hogy unokája kezébe kenyeret adhasson, járt rongyosan, csak hogy Juliskája szép ruhát kaphasson. Pedig nehéz dolog volt ez, mert „pázsintos udvaron lakik a szegénység“ s nekik pedig csak ilyen volt

„Szegény vagyok: nincsen semmim, árva vagyok: nincsen senkim“ — hangzott a bús nóta Juliska ajkán. És akadt volna nem egy, de sok fiu, ki levette volna vállukról az életgondot. Elvitte volna, a többek között, Vári Lajos is a pázsintos udvarról, a szalmás kunyhóból cserepes házába, de az ékes virágnak, a Nyikóvölgy legszebb rózsájának más volt a szívében, más járt az eszében, neki urfi kellett

Csak nekünk szép, neki nem volt olyan kedves a Nyikó vidéke; csak mi hisszük, hogy: „a nagyvilágon e kívül nincsen számunkra hely“ — és a ki nem így érez, nem így gongolodik, az nem éneklir erről a hegy-völgyes vidékről a világ legszebb nótáját: „Szebb a hal is a göbőben, mint az öreg Kükül-lőben; szebb ott még a füzfa-ág is, mint másutt a gyöngyvirág is.“

Szép Juliska nem így érzett, nem így gondolkozott. Neki a nagy világ kellett, abba készült. Eltudta feledni a kicsi kert bokrát, melynek virágát kezével letépte, az udvar pázsintját, melynek fűvét lába letaposta, patak csevegését, melynek hangját annyiszor hallgatta, a harang kongását, mely imára hívta, dajkáló nagyanyját, a ki fölnevelte.

Elfeledett mindent, . . . mert Oláhországba készült szerencsét próbálni.

Hasztalan kérte rimánkodva nagyanyja: „ne menj el, ne hagyj itt, majd meglátod, jobb lesz itt.“ Eddig én tartottalak, de immár öreg csontjaim nem tudnak dolgozni, és nálad nélkül éhen is meghalhatok Szánj meg, ne menj el; vagy ha már méész: csak oda ne . . . a magyar . . . a székely ne egye Oláhország kenyerét, ne vegyen el oláhpénzt . . . és a székely leány ne vigye méészárszékre erényét, ártatlanságát sehová, de legkevésbé Oláhországba. . . . Ha elmész, ha itt hagysz - ott nem értik a te nyelvedet. . . .

Az öreg nagyanyának segített a marasztalásban Vári Lajos is: „megérem még azt az időt, sirva méssz el kapum előtt. Megöleled kapum fáját, úgy siratod a gazdáját.“ És hasztalan volt a marasztás, a kérés, a rimánkodás. Szép Juliska elment. Szép volt, mint neve, mint a hajnal rezgő harmata, mint a fésző bimbó nyílása. Erényén, becsületén, ártatlanságán nem volt folt, mikor elhagyta S . . . nfalvát. Hát, ha haza jön, hát a mikor haza jön: érintetlen lesz-e ártatlanságának eddig mocsoktalanul megőrzött virága?

— — — — —
A mikor a székely vonattal csoszogni kezdett Héjjasfalva felé, régi notájával vett bucsut a nyikóvölgyétől: „Siménfalvi halas tóba, fürdik egy fekete csóka. Hiába fürdik a csóka: nem lesz tolla fehér soha!“ . . . Szép Juliska, veszed-e észre, hogy magadról énekelsz?! . . .

— — — — —
Gyorsan repült a vonat Brassó felé. Az ürmösi kerekhegy, az apáczai vár-rom, a Czenk teteje integetve szóltak: szállj le, szállj le itten! ez még hazád földje!! . . . Ez adott neked kenyeret, ruhát; ennek vize, levegője nem idegen neked, itt még a te nyelveden beszélnek! Szép Juliska nem hallotta, s tán még ott a határon sem állította meg valami: a székelyt hevítő honszeretet! . . .

— — — — —
És ha Szép Juliska többre vágyott a székely legénynél, kapott nadrágos urat az oláhországi nagyvárosban nem egyet, de százat. A mikor idegen földön először látta feljöni a napot, Szép Juliska már be volt állva egy gazdag urasághoz.

Nem volt egy hónapig idegen hazában, özv. Szép Mihály-nának pénzes levele érkezett S... nfalvára Szép Juliskától ilyen irás mellett:

Kedves nagyanyám! Örömmel való hálákat adok a jó Istennek, ha ezen soraim friss és jó egészségben találják kedves nagyanyámat. Mert nekem hála Istennek, jó egészségem van, melyhez hasonlót kívánok nagyanyámnak is. Bezzeg! mennyit siratott, mennyit marasztott, hogy ne tegyem lábaimat erre az idegen földre. Ne busuljon értem, mert jobban van dolgom, mint otthon. Egy nagy úr fogadott fel jó fizetésért. Ez alkalommal küldök 30 frtot Még fogok küldeni máskor is, többet is. Mondja meg Vári Lajosnak, ne haragudjék, hogy nem tudtam szeretni. Maradtam tisztelttel unokája: Szép Juliska s. k.

Özv. Szép Mihályné koldusabb volt e pénzzel, miut e nélkül. Nem dolgozhatott már s még sem tette volna kezét egy széles világért erre a pénzre. Égette a lelkét egy gondolat, az, hogy az ő unokája nem munkával szerezte ezt és a többit, melyet időnként küldött. . . Mivel szerezte hát? . . . Eladott ártatlanságának vérdija volt minden fillér, mivel nagyanyján segíteni akart. És a pénzt az utolsó garasig betette Szép Juliska nevére a takarékpénztárba . . . Majd, ha haza jön elesve, elhervadt ajakkal, beesett szemekkel; mikor az egykori szép Juliskának csak romjai maradnak, mikor elkerüli és megveti őt saját falujában mindenki: akkor vegye elé, a mit nekem küldött. Ő szerezte. Eddig is piacra vitt ártatlanságának díjából öltözködött, táplálkozott. Neki már nem keserű az ilyen falat. Én megfulladnék tőle.

És a nagyanya jól gondolkozott. Nem hullott le csak kétszer a Nyikóvölgy lombja, virága — Szép Juliska otthon volt. Nem egyedül jött. Egy kis leánykát is hozott magával. Ezt szolgálta Oláhországban . . . És a gyermek apja? Azt ne keressétek. . . Az nem fogja megnézni soha S... n falván azt a kis hajlékot, melyben született az a ritka szép virág, melynek ő szirmai letépte, elhervasztotta.

És Szép Juliskától nincs a ki számon kérje: hová temetted el ifjuságot, szépségedet; nincs, a ki megmondja: elvitted a virágos tavaszt és hoztál kedvetlen őszi hervadást, hulló lombot, elsárgult levelet. Nincs a ki megmondja. Egyedül szenved most a kis hajlékban, mert a jó nagyanya kiköltözött oda, a szomorú fűz alá, hol többé nem fáj neki unokája keresménye . . .

És Szép Juliska nem ismert rá falujára. A patak nem úgy cseveg, mint régen, a harang kongása egészen más neki és az a nóta is: „megöleled kapum fáját“ . . . arra emlékezteti: őszi hervadással, elhervadsz magad is!

Szép Juliska! te a hervadó ős testvére, hulló lomb sorsosa! Egy ember áll ágyadnál, hol kebled lihegése mutatja, hogy neked közel a véghatár Ott áll az a ki sirva kért hajdan: ne menj el. Most is kér valamire, arra, hogy add neki a te kis árvádat, ő gondját viseli . . .

Vári Lajos! szeretnék veled kezét szoritani, hogy magadhoz veszed azt a kis leánykát, ki egyebet még nem, de egyet már megtanult beszélni hervadó anyjától: *Székely leányok, ne menjetek Oldhországba!! . . .*

Deák Miklós.

Első hó.

Ma hull a hó legelőszőr;
Rég megöszült bár a föld:
Hull gyérebbe majd sürűbben
A megfagyott égi könny. —

Látom a mint lassu pelyhek
Szélirányban leesnek,
S a megfagyott sárga földből
Minden talpnyit ellepnek.

Előbb tarka, de majd fehér
A természet fővege;
Csupán a galy alsórésze
Nincsen hóval földve be.

Elfordítom gyerek főmet;
Fitymálva a vén földet,
S magamban így gondolkozom:
Veled még mit törődjek?

S mint hajdan a publikánus
Szinte áldom Istenem,
Gyönyörködöm a tükörben
Ifju barna fejemben. —

Ah de barna fürteim közt
Mi fekérlik itt-amott?
Mint az égen késő éjben
Gyéren látszó csillagok.

Tán nem ősült szürke szálok?
Igen korán volna még?
Mindegy látom . . . csak nem álom:
Szürke biz a szanaszét!

* * *

Én teremtőm, én Istenem:
Panaszom nincs ellene,
Hogy a télnek hirnökeit
Igen korán küldte le.

Csak azt kérem csupán tőled:
Várd be az én teemet
Fehér vénség hópolyhei
Ne lepjék el fejemet.

Szász András.

Székely-kereszturi gymnasiumunk ügye.

Vallásközönségünk s ezzel együtt kereszturi gymnasiumunk ügyét is figyelemmel kísérok előtt ismeretes az a sok zaklatás, melyeknek iskolánk 100 éves multja alatt ki volt téve. De vallásközönségünk, iskolánk barátai mindannyiszor talpra álltak s ez iskolánkat, vallásközönségünk egyik erősségét, szegletkövét mind ez ideig épen megtartották. A hagyományos összetartás érzete csudákat művelt, ez iskolánál többrendbeli építkezést eszközölt, új tanári tanszékeket állított fel. Mindezekkel azonban a magas kormány, a mai kor követelményeinél fogva, nem elégszik meg, többet kíván. Kivánalmi teljesítésének lehetlenségét a vallásközönség részéről belátva, egy közelebbi leiratban felhivja az Egyházi Főhatóságot most, a midőn széles Magyarországon ezeréves nemzeti multunk dicsőségének hirdetésére maradandó emlékek emelésére mindenfelé versenyre kelnek, hogy ez 5 osztályu intézetet tegye 4 osztályuvá, sőt tanárkarát az orsz. tanári nyugdijintézetbe fel sem vette. Intézetünkre mért ez arczul csapás azonban jóra fordult, mert megyénk igazságot, méltányosságot ismerő s szülővárosa fejlődését, tanügyi viszonyait figyelemmel kísérő főispánja Gróf Haller János a vallás-és közoktatásügyi ministernél ez intézet tanárainak a nyugdij-intézetbe való felvételüket kieszközölte, mely ügyben azonban az Egyházi Főhatóság is megtette a szükséges lépéseket.

De elintézetlen a nyugdijügynél még szomorubb dolog: az intézet sorsa. Ez ugy egyházi, mint állami szempontból fennállásra jogosult intézetnek a miniszteri felhivás értelmében való megbénításától való félelem f. évi október 8.ára Sz.-Kereszturra

egy nagy értekezletre hozta össze az unitáriusokat nemcsak Udvarhely-, hanem Kis- és Nagy-Küküllő-, Maros-Torda- és Háromszék megyékből is. Ez értekezletnek az ügyhöz mértén való méltóságát, magasztosságát nagyban fokozta úgy a közeli, mint a távoli más hitfelekezetűek érdeklődése, mely soraikból számos közönség jelenlétében nyert látható kifejezést.

E nagy értekezlet határozata a következő:

Ez intézet 5 osztálya nemcsak megtartandó, hanem 6 osztályúvá fejlesztendő, mivel szükségességét az 1879-ben Székely-Keresztúron tartott zsinat ki is mondta. Az értekezlet e nemes czélnak megvalósíthatására egyedüli eszköznek az államsegély kieszközölését tartja, mely czélből felirat intéztetik a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz, melyet egy küldöttség fog hozzá benyújtani. E küldöttség vezetésére, hogy a kultuszminister úr intézetünk állami fontosságáról annál inkább meggyőződjék, megyénk főispánja kéri fel. Egyházi Főhatóságunk pedig felkéri, hogy a küldöttségben magát egy vagy két tag által képviseltesse. A küldöttség tagjai lesznek: több egyházi tanácsos, az esperesek nagy része s mások is.

E küldöttségben való képviseltetésre Székely-Keresztúr város képviselőtestülete is felhivatik, mely szintén emlékiratban keresi meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat.

Egy emlékirat pedig az Egyházi Képviselő Tanácshoz fog intéztetni, melyben felkéri a nevezett Tanács, hogy ez intézet ily módon való fejlesztésének kieszközölésére működjek közre.

Igen örvendetes dolog lenne, ha ez intézet fejlesztése ügyében teendő lépések sikerhez vezetnének, ha a magas miniszterium valahára belátná ez, az oláhság, szászság szomszédságában fekvő intézetnek állami fontosságát. Ideje volna, ha egyszer már eloszlanék az a téves felfogás, hogy ez intézetet Sz-Udvarhely 3 főiskolája államilag feleslegessé teszi, minek az említett fontos földrajzi helyzetén kívül ellenemond mindenek felett az a körülmény, hogy ez intézet a nevezett 3 főgymnasium közt aránylag mindig a legnépesebb, ellene mondnak továbbá jelenlegi tankerületi főigazgatóknak ez iskola kulturális missióra hivatását hangoztató szavai, meg az évről-évre ez intézetben tanuló oláh és szász tanulók nagy száma.

Mindezeknél fogva, ha ez intézetnek sikerülne az államsegélyt megkapnia, a magas kormány egy jogos és igazságos kérését teljesítene s bizonyára illetékes helyen segítene.

Pap Mózes.

Tudományos apróságok.

— A szerkesztők asztaláról —

Az erdélyi fejedelmek viszonya a protestáns egyházakhoz érdemes tárgy tanulmányozásra. Ezt így gondolta S. Pokoly József theol. tanár ur. Erdélyben a fejedelemnek az egyház fölött patronusi joga volt. Ezt János Zsigmond is gyakorolta, ki író szerint „Vallásos türelmetlenségének nagyobb jelét csakis unitárius korában adta, midőn a székely vásárhelyi országgyűléstől azt kívánta, hogy a kik az unitarismust szidalmazni merik, azokat meglehessen büntetni.“ Megvalljuk gyengeségünket, nem látjuk ez állítás logikáját, s nem tudjuk felfogni, hogyan lehet türelmetlenséggel vádolni azt a fejedelmet a ki megbüntetni kívánja a szidalmazót. Maga Jézus azt tanította „valaki ezt mondja: Bolond, méltó a gyehennának tüzére.“ (Mat. V. 21.)

„János Zsigmond kétségtelenül (?) páratlanul (?) áll Európa fejedelmei között vallásváltoztatás szempontjából és épen az ő vallásváltoztatásaiban van megadva annak a kulcsa, hogy emelkedhetett Erdély a vallási türelem olyan fokára a melyet már 1571-ben felmutat.“ Ezt meg, azt hisszük más sem érti, ha — neha ugy magyarázzuk, hogy J. Zs.-nak legtöbb érdeme a változtatás volt, mert hiszen szerző szerint ennek lön eredménye a türelem. Tudomásunk szerint a türelem keresztény erény, tehát J. Zs.-nak a vallásváltoztatása erénye volt.

No de a mi ezután következik azzal már ember legyen a ki megbirkózik: „Távol áll tőlünk hogy a négy religio recipiálását a fejedelem és az országrendek valamelyes rendkívüli fenkölt gondolkozásában, felvilágosultságában keressük és találjuk meg, hanem ugy tekintjük, mint lélektani és politikai szükségességet. Egy erőtejes, határozott jellemű és meggyőződésű fejedelem alatt ez időben lehetetlenség volt a recipiált vallások rendszere mindaddig, míg valamely külső erőszak azt meg nem honosította. Minden valásfelekezetben sokkal nagyobb volt a kizárólagosság, semhogy testvér felekezetet könnyen szivelt volna. Azonban ha személyes érdemeül a négy religio recipiálását neki nem tudjuk is be, de az kétségtelen, hogy maga a tény az ő uralkodása idejéhez fűződik.

Sz. elismeri azt a tényt hogy a négy vallás J. Zs. alatt recipiáltatott, de „személyes érdemeül nem tulajdoníthatja, mivel „János Zsigmond nagyobb érdeklődést mutatott az egyház ügyei iránt“ (Szerző saját szavai 553. l.) A többit az olvasóra bizzuk.

A következőket minden észrevétel nélkül ajánljuk az olvasók gondos figyelmébe.

A következő három fejedelem a Báthoriak: István, Kristóf és Zsigmond római katolikusok. Az ő uralkodásuk alatt tűnik ki, hogy Erdélyben a protestáns egyházak alkotmánya nem territorialis, sőt egyáltalában nem is consistoriális. A fejedelem a négy recípiált egyház között azok felibe helyeztetett a törvény által s ha a maga vallásának leginkább kedvezett is, a többivel szemben, mint uralkodó, a jus circa sacra határain kellett maradnia. Igaz ugyan hogy többször átléptek eme határokon, hogy Báthori István és Kristóf az unitáriusok ellen érelyesen, sőt kíméletlenül lépnek fel, Báthori Zsigmond pedig a recepta religiók rendszerét a r. katolikus egyházra nézve religio gominans s a többiekre nézve a religio tolerata színvonalára akarta sülyeszteni, de másfelől tekintettel arra, hogy az unitarismus elleni fellépést ezek tuzásai is indokolták, Báthori Zsigmond törekvései pedig siker nélkül maradtak: azt mondhatjuk, hogy Erdély az uralkodó vallás eszméjétől a legujabb időkig soha sem állott távolabb, mint a Báthoriak alatt. János Zsigmond idejében a fejedelem vallása praedominans volt mindig, a XVII. században a református, a XVIII-ikban a r. katolikus foglalta el az első helyet. Nem egyébben, hanem azon körülményben van e tünemény magyarázatának kulcsa, hogy a fejedelmek egyháza oly jelentéktelen volt, hogy még hosszas ápolás után sem emelkedett fel a protestáns egyházak erejének és jelentőségének színvonalára. A r. katolikus egyház nem lehetett uralkodó, a többiek közül pedig a fejedelmeknek egyiket sem állott érdekükben a másik kettő fölé felemelni.

„Christocentric.“ Ez a szó talán a legujabb theologiai irány neve. Angliában és Ámérikában találta ki és használja egy néhány kiválóan jeles lelkész és tanár. Ezek a derék emberek nem érezték magokat elég kényelmesen u. n. „evangelium szerinti“ egyházukban, mert annak némely régi láncza tulságosan szoritotta nagyra nőtt lelküket. „A biblia csalhatatlansága“, „az Adám bűnesete“, „a lélekkárhozat“, az „ítélet napja“, „az örök pokol“ türhetetlenül bántották őket annyira, hogy jónak látták mindenike kívül kerülni. Az ős falakat nem rontották le, hanem részint fehérre meszelték régi divat szerint, részint kifestették új divat szerint. Midőn kalandozásra vágynak, szabadon száguldoznak künn a modern theologia és főleg az unitarismus tágas mezőin, midőn vihar közeledtét látják, visszavonulnak az ősi várfalak közé. Jelszavuk „Christocentric“, mert azt tudják és arra irányítják minden gondolatukat, hogy a kereszténység lényegileg alapítója személyének a Krisztusnak a tana. Jézus Krisztus egy teljesen egyedül álló, egyetlen lény. Ő megteste-

síti az Isten szeretetét. A Jézus Krisztust imádni, szeretni és neki engedelmeskedni, egyenlő az Isten imádásával, szeretetével és neki való engedelmességgel. A Jézus életével összhangban élés egyenlő a megváltással, az azzal ellentétben élés egyenlő a bünbe éléssel. A ki mellette áll és őtet megismeri, az megismer minden igazságot.

Pető Áron.*

— Néballada. —

Közl-

— A nap is fenn, nagy idő van
Te eikéssel férjem-uram, —
— Indulok már, megyek, megyek,
— Jer, még egyszer öleljelek . . .
— Tiszta lesz majd, miként a hó,
Meglakol a rágalmazó, —
— Várva-várom, hogy úgy legyen,
Beteg vagyok . . . becsületem! . . .
— Meggyógyítlak, megmentelek,
Megyek, édes, megyek . . . megyek . . .

A faluban a hír szája
Rájár Pető asszonyára,
Egész falu tele véle,
Hogy ő gonosz, hogy *rosszféle*.
Ám azt, a ki híresztelte
Be is fogták érte perbe,
Ma lesz Vinczen utoljára
Kitűzve a tárgyalásra;
Hej, — de *ő most is rosszul lett*,
S urát küldte maga helyett.

— Tanács urak, nemes bírák,
Kik az igaz törvényt írják,
Feleségem ma sem jött el
Ágyhoz szegzett betegséggel,
De én, a férj állok itten,
S esküszöm, hogy hazug minden,
Ki őt ily rut szidalommal,
Bemocskolta rágalommal;
Kérve-kérem, ítéljék el,
Itéljék el jó lélekkel.

* Az 1894—95. isk. évben a Bulyovszkyné alapból 10 frt pályadíjat nyert mű.

Összeült az ítélőszék,
Hogy az ügyet elintézzék,
Kihallgatták mindkét felet,
Bizonyosságul tanút hetet,
Beteg asszony helyett férjét:
S a rágalmat elítélték; —
Elítélték jó lélekkel,
Egy szóval, egy értelemmel . . .
Van Pető nagy örömeben,
Hogy asszonyán nincsen szégyen!

— Lám megmondtam, meggyógyítlak,
Mint a hó, úgy megtisztítlak . . .
Ifjú asszony, hű feleség,
Vásárfiát is viszek még:
Szép topánkát, meg viganót,
Keszkenőt is főrevalót,
Ennivalót vacsorára,
Nagy lakzi lesz otthon már ma . . .
. . . Kis házikóm is látszik már,
A hű asszony ott van, ott vár.

Megrakodva Pető Áron
Átjött már a nagy határon,
Késő idő . . . ablakából
Haloványan mécs világol . . .
Nesztelenül, hogy benéze,
Jaj mit lát ott a mécs fénybe?! . . .

— — — — —
— — — — —
El zár ajtót és ablakot,
Rágyujtja a kicsiny lakot. —
Lángoló tűz künn az éjben,
Háborgó kéj benn a vérben . . .
Utját veszi visszafelé,
S megy újra a — bíró elé . . .

Simonfi Márton.

Unitárius lelkész kör.

A millenáris esztendő unitárius alkotásai között, reméljük, egyik áldásos alkotás leendő az unitárius lelkész kör, mely október 24-én délelőtt alakult meg véglegesen. Kelemen Albert esperes mint az előkészítő bizottság elnöke nyitotta meg a népes

értekezletet. Boros György theol. tanár terjesztette elé az alapszabály javaslatot mely lapunk f. évi második számában közzétett. A javaslaton az a lényeges módosítás történt, hogy a lelkész kör a Dávid Ferencz egylettel nem lesz szervi összeköttetésben. Tagok lehetnek a rendes és segéd lelkészek s a papjelöltek és a theologiai tanárok. Tagdíj évi 1 frt.

A lelkész kör elnökül megválasztotta és megnyerte Főtiszt. Ferencz József püspök urat, alelnökül választotta Kelemen Albert Esperest, titkáru Boros György theol. tanárt, pénztárnokul Mózes András kolozsvári lelkészt.

A lelkész kör működése körébe vonja a lelkészi működéshez tartozó gyakorlati és tudományos kérdések tárgyalását, s általában igyekszik előmozdítani a lelkészek érdekeit. Hogy célját megvalósíthassa minden egyházkörben alakít fiókköröket, a központéhoz hasonló szervezettel.

A lelkész kör megalakulása oly általános érdeklődés között történt, hogy mi jövőjéhez a legjobb reményeket fűzzük s hisszük, hogy a lelkész kör, mint az unitárius egyház egyik organuma, mind az egyház egyetemének, mind a Dávid Ferencz egyletnek hasznos szolgálatokat fog tenni. Ebben nagyon sok függ a körüli esperes uraktól, kiknek a fiók-körök megalakítása és vezetése kezébe van letéve.

„Unitárius szószék.“

„Gondolj merészet és nagyot és tedd rá éltedet. Nem vész el semmi szín alatt, ki el nem csüggedett.“ Nemcsak el nem vész, hanem le fog győzni megmérhetlen akadályokat, meg fog hódítani ádáz ellenségeket.

Az unitárius egyházat nem hasonlítom a magyar hazához, az unitárius lelkészt nem hasonlítom a magyar hősökhez. Elfogulatlan ember tudhatja, miért és mennyit küzdöttek — régen. Ha a magyar nemzet az önvédelmi harcban 300 évig vérezett, az unitárius lelkész 300 évig a létért küzdött. Az ilyen harcoknak az áldó békén és megnyugvácson kívül mi az eredménye? Romok, pusztaság, parlag, dudva és elmaradottság.

1861-ben ez volt a magyar haza, ez az unitárius egyház képe és mégis akkor egy néhány ember arra gondolt, hogy szántani és vetni kell az Urnak mezején. Megalakították a „Keresztény Magvetőt“, hogy abban az unitárius lelkészek

kiadhassák beszédeikét. Ezzel a tervvel megjelent két kötet és adott 22 beszédet. Az idő változott, a K. M. átment a tudomány mezejére. A szószék virágos kertjébe csak néha, egy-egy vasárnap tért be.

Ezt érezték az unitárius lelkészek, emlegették is, de a vágy csak egy nagy ünnepen: a nemzet ezredévi nagy ünnepén valósulhatott meg.

Ime itt van: „*Az unitárius szószék, egyházi beszédgyűjtemény Magyarország ezeréves fennállásának emlékére.*“ Irták az unitárius lelkészek. Szerkesztette: Simó János s.-kőröspataki lelkész. Merész gondolat volt, nagy vállalat, de a ki el nem csügged, céljt ér. Simó János sepsi-kőröspataki lelkészünk nem életét, hanem félévi nyugalmát rá tette és az ezredévi nagy nemzeti ünnepnek van egy szép unitárius emléke. Érdekes is, mert az unitárius egyház papjai java részének egy-egy jó gondolata, nemes érzése közkinccsé van téve. Nem kevesebb, mint 81 egyházi dolgozat, csaknem hetven unitárius lelkésztől. Becses, mert az évben előforduló minden ünnepi és vasárnapi alkalom szószólóra talált.

Egy pár adattal szolgálunk. Ferencz József püspök előszóval, egy papszentelő beszéddel és ezredévi imájával nyitja meg. Mindenik nagy becsü. Disze a könyvnek. A többit csoportosítva említjük meg: Papszentelési 1, *Ezredévi* ima 3, beszéd 3, karácsonyi beszéd 5, ujévi 2, vasárnapi 24, husvételőtti 3, virágvasárnapi 1, konfirmációi 1, nagypénteki 1, husvéti 3, ima 1, tavaszi 1, áldozócsütörtöki 1, pünkösti 4, toronyavatási 1, orgonaszentelési 1, papi beiktató 1, beköszöntő 1, őszi 1, Dávid Ferencz halála évfordulójára 1, őszi hálaünnep 1, iskolai év kezdetén 1, csapások idején 1, aratási 1, nyári 1, oratio 2, homilia 1, adventi 2, téli 1.

Az Unitárius szószék nem chablonszerű gyűjtemény. A szerkesztő azt akarta, hogy a gyakorló pap is, az olvasó közönség is — lehetőleg minden alkalomra találjon egy-két beszédet, egy két gondolatot. A gyűjteményben változó a terjedelem is, az alak is, felfogás is. Látszik, hogy az unitárius lelkész önmagát prédikálja, vagyis azt az Atyát, kinek áldó kezeit érezi, azt a Mestert, kinek evangeliumából táplálkozik, azzal a lélekkel, a mely áthatja lényét, azzal a szeretettel, a mely ég keblében a hiveiért.

A kritikus szem hihetőleg találni fog sok kifogásolni valót, ha azt keresi, sok nem tetszőt, ha saját ízlését szeretné érvényesíteni, de a ki az „Unitárius Szószéket“ úgy fogadja, a mint adva van, egyszerű őszinteséggel és bizalommal, az sok kedves

órát fog szerezni magának. Vallásos meggyőződés, hitbuzgóság, hév és igazság utáni vágy hatja át e beszédgyűjteményt, melyet a legmelegebben ajánlunk olvasóink figyelmébe.

Boros György.

Az édes otthon.

— Egy pár szó a magyar olvasó közönséghez, első helyen a nőkhez —

Ez előtt pár hónappal egy amerikai nő, férjével együtt, eljött hazájából, azzal a szándékkal, hogy egy évet Európában töltsön. A távollét hosszu idejére elhozta magával legbecsesebb kincseit. Azok között volt egy csinos kis könyv, legkedveltebb olvasmánya: »Az édes otthon» két példányban. Egyiket magának, másikat annak az európai nőnek szánta, a kit saját otthonában megismer és megszeret. Egy magyar nőt ért a szerencse. Ez a magyar nő osztolni kívánt a szerencsében nőirsaival.

Örömmel értesitem a magyar olvasó közönséget, hogy «Az édes otthon» lefordítottom magyar nyelvre. A kis könyvben a szónál több az érzés, az érzéssel versenyez a gondolat, mely lépten nyomon meglep, oktat, lelkesít és gyönyörködtet. Az otthon olyanná varázsolya szemünk előtt, a melyben telyesen jól érezzük magunkat mi is, vendégeink is, barátaink is; az életet olyanná, a mely kezdete a menyeyei boldogságnak itt a földön.

A könyv az amerikainak megfelelő izléses és díszes kiadásban jelenik meg Kolozsvárt a Gámán János örököse jó hírű nyomdájában deczember első napjaiban.

Egy koronával megrendelhető alulirotnál.

Kolozsvár 1896. nov. 9 (Rózsa-utca 2.)

Boros György.

Irodalom.

A székelykereszturi unitárius gymnasium történelme, melyet Sándor János igazgató írt, megjelent és kapható Székely-Kereszturt szerzőnél 1 frt 25 krért. A műről lapunk 7-ik. számában nyilatkoztunk. A középiskola volt növendékei és barátai kedveskedjenek maguknak egy példánnyal. Az iskola-történelmek között számot tevő mű.

Biblia ismertetés Dr. Bartok György, ref. pap és vallás-tanár ily című könyve alig egy év óta a második kiadást érte. E körülmény a könyv használhatósága mellett bizonyít. A könyv négy részre oszlik. Az első rész bibliai földrajz s alaposan megismerteti a gyermekeket úgy a szent föld, mint az új szövetségi történeteknek Palaestinán kívül fekvő részeivel. Talán igen sokat is ad ebből. A második rész 13 szakaszban magával a bibliával

foglalkozik. A harmadik rész az ó, a negyedik az új szövetségi könyvek ismertetésével. A könyv az I és II. gymn. számára van írva. Ha a vallásitanítás egyetlen feltétele az ismeretek szerzése lenne, akkor a könyv minden tekintetben megfelelné a követelményeknek. Ha azonban tekintetbe vesszük a tárgy természetét, mely szerint nemcsak az értelemhez, hanem a szívhez is kell, hogy szóljon és pedig tán még nagyobb mértékben, mint az észhez, akkor igen is tehetni kifogásokat ellene. Az a gyánunk van, hogy a második kiadást nem a könyv, hanem a czimlap érte. Üzleti világban szokásos saint fraud.

A 10-ik.

Ez a mi számunk! Ugy tartják, szent szám. Tíz ujjal dolgozik a két kéz, tíz parancsot adott a próféta. Tíz esztendeje, hogy „Unitárius Közlöny“ név alatt járjuk a haza bérceit és rónáit. Hosszu idő tíz esztendő még a mindennapi élet emberének is, de nagyon hosszu idő annak, a ki másokról s főképpen a lelkiekről kell, hogy gondoskodják tíz esztendő leforgása alatt minden hónapban. Az „Unitárius Közlöny“ azon a kevesen, a mely reá bízott igyekezett hű lenni. Nem dicsekedik a multtal. Örvend, hogy él, mert a hozzáhasonló lapok között nagy volt a halandóság. Minden második megszűnt élni. Neki tehát dicsőség az is, hogy él, de hála a Gondviselésnek, jó erőben érezi magát s hiszi, hogy az új ezer évben reá váró sok munkát elfogja végezni kitartással és eredménnyel.

Az „Unitárius Közlöny“ a vallásos érzésre, az áldozatkész hitre és a tiszta erkölcsre igyekezik hatni. Fölkeresi az embe-
reket otthonukban, társaságukban, magányukban. Azokat, a kik együtt vannak, buzdítja a szeretetre, azokat, a kik távol vetődtek az otthon meleg tűzhelyétől, biztatja az elcsüggedés ellen. Az egyházak és az iskolák ügye figyelmét nem kerüli ki.

Az új évre igéri, hogy a vidéki egyházi életre az eddiginél is fokozottabb figyelemmel lesz. Az új évben a különböző vidékek vallás-erkölcsi mozgalmait fogja tárgyalni vidéki levelezői tollából, mert célja, hogy a vallás-erkölcsi életet ébressze.

Föl a munkára! Jöjjenek, sorakozzanak melléje mindnyájan, kik akarói a jónak! De nemcsak pénzbeli segítséget kérünk, hanem szellemi is. A jó tanácsot mindig köszönettel fogadjuk.

Az új évben egy kedves meglepetésben részesítjük olvasóinkat. *Dávid Ferencz képét önálló alakban megfogjuk küldeni mind a régi, mind az új előfizetőknek.* Kérjük, sorakozzanak az új ívre új lelkesedéssel, új áldozatkészséggel.

Unitárius Közlöny szerkesztői.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **A lelkészi államsegély**, melyről egyik korábbi számunkban említést tettünk volt, kiutaltatott. A segélyek mennyiségéről szóló kimutatás megküldetett a körüli espereseknek. A segély az egyház közpénztárnokától szabályszerűen bélyegezett nyugta mellett felvehető.

— **Kinevezések** A vallás- és közoktatási minister Kozma Imre polg. isk. tanítót hosszufalusi áll. polg. fiúiskolához tanítóvá; Gelei Vilmos tanítót a maros-ludasi; Kováts Bálint tanítót az ádámosi; Gálfalyi Ferencz okl. tanítót a gerendi iskolához; Szilágyi Tamás okl. tanítót a kövendi áll. elemi iskolához r. tanítókká kinevezte.

— **Orbok Mórt** a pozsonyi nőképezde tanárát a vallás és közokt. minister kinevezte a kolozsvári fiúképezde igazgatójává. Ugyintén üdvözljük új állásában s kívánjuk, hogy kiváló tevékenysége, mely főleg a tankönyv-irodalomban olyan nagy elismerést vívott ki számára, érvényesüljön a jövőben tanítói karában egészséges szellem, munkakedv és hazafias érzés megteremtésében. Orbók csak 42 éves, tehát legteltesebb erőben levő férfi, kinek működéséhez az érdekelt körökben a legjobb reményt fűznek.

— **A küüllői egyházkör** nevelésügyi bizottsága az új iskolai évben derekasan kezdett ismét munkához. Volt már gyűlése Dicsőszentmártonban és Deésfalván, december 11-én pedig Dombon lesz gyűlése.

— **A milleniumi kiállítás** alkalmából a kereskedelemügyi minister őnm. a kiállító intézetek és a közreműködők között kiállítási éremmel tüntette ki a kolozsvári főiskolát és az unitárius egyházat; elismerő oklevéllel a székelykeresztúri és a tordai unitárius gymnasiumot, Benczédi Gergelyt, Borbély Sámuel közreműködésért, Gáspár János tanárt jó munkáért; kolozsvári unitárius elemi leányiskolát szorgalomért; Fúzi Katinka n.enyedi polg. isk. tanítónőt izléses és módszeres munkáért, Pákei Lajos kolozsvári fa- és fémparisk. igazgatót helyes irányú vezetés és sikeres tanításért a közreműködők érdemével; a mezőgazdasági csoportban milleniumi nagy érdemmel Szentkirályi Árpád földbirtokost székely tengeri előállítására és forgalomba hozásáért; kiállítási érmet dr. Gáspár János Temesvárt, jó munkáért; a borászati csoportban kiállítási érmet Fekete Pál utódai, Kovács János; erdészeti csoportban, kiállítási érmet Bedő Albert; közreműködők érdemét Fekete Lajos a népipar előmozdításáért Nagy Lajosné.

— **Seregélyesen** az unitáriusok kik karácsony másod napján két éve éltek először urvacsorával — alakítottak csinos kis imaházat, melynek felavatási ünnepe nov. 15-én volt, mikor a polgárdiak is átmentek az ünnepségre, melyen a község intelligentiája is teljes számban résztvett. A gyülekezet éneke után a polgárdiak által ajándékozott szöszékről Demeter Dénes lelkész keneteljes ima után beszédet mondott I. Mózes XXXVIII. 11—12. versei alapján Mikor lesz az egyszerű hajlék Isten háza? — Akkor, ha itt az egy igaz Istenhez tisztaszívűből imádkoznak, uszi hálaadási urvacsorát is most osztott, melyben más vallásfelekezetűek is mind részesültek. A hívek kívánságára délután is volt istentisztelet. Estve Kódmentsi János megyei bizottsági tag házánál társas vacsora volt.

— **A hom.-sz-t-páli iskolánál** egy második tanítói állomás rendszerezésével, arra Nemes Erzsébet okl. tanítónő megválasztatott. Állomását nov. közepén foglalta el. Üdvözljük.

— **A hom.-sz-t-páli unitárius egyházközség** díszes mesteri házat épített ez év folytán, benne díszes tanteremmel.

— **Lókadba** Göncz Mihály f.-váraljai lelkész neveztetett ki. Új állomását nov. 30-án foglalta el.

— „Az édes otthon“. Ez alatt a czim alatt fennebb egy felhívást közlök. Az a benső, bizalmas viszony, a mely a szerkesztő és az olvasó között a hosszas együttlét alatt létre jő, feljogosít egy pár szóra. „Az édes otthon“ Williamsné, az a kedves amerikai nő hozta magával, a ki Toroczkót és vidékét, a Nyikó vidékét és ott egyházainkat, férjével, a tudós new-yorki lelkésszel együtt meglátogatta. Ennyiben a kis könyv közös emlék. A könyv olvasójának — legyen szabad a jó tanácsot adni, hogy a férj nejevel, a nő férjével, a barát barátjával olvassa együtt, egyszerre.

— „Az Unitárius szöszék“ nagy 8 rétt könyv I—VIII. 1—484 lap, tehát több mint 30 iv. Ára 2 frt 80 kr., mely összeg Simó János lelkészhez küldendő Sepsiköröspatakra.

— Bibliai történetek. Tarcsafalvi Albert ily czimű könyvének a népiskola 3. és 4-ik osztályába tankönyvül bevetelét az E. K. Tanács hivatalosan elrendelte. Ezt mi főleg azért közöljük, mivel ugy értesültünk, hogy sok iskolában nem a hatóságilag felvett könyvet használják, hanem azt, a melyik tetszik. Reméljük, hogy a f. évben megtisztul a helyzet.

— Majai István tordai volt derék tanárunk arczképét és életrajzát az uj év egyik számában fogjuk közölni.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Dávid Ferencz ünnepély. A theologusok önképző egylete már évek óta törekedett arra, hogy legnagyobb vezérszemlének, Dávid Ferencznek halála évfordulója alkalmával nyilvános ünnepélyt rendezzen. A mi eddig lehetetlennek látszott megvalósult. Minden tekintetben sikerült az első ünnepély, melyet az egylet nov. 15-én rendezett. A nagy terem zsúfolásig megtelt érdeklődő közönséggel. Ott voltak: Ferencz József püspök ur a főgymnasium igazgatója, Boros Sándor ur, a tanári kar, Nagy Károly ref. theol. tanár stb. A díszterem nagy részét a díszes női közönség foglalta el. A magasztos ünnepélyt a dalkör énekkel indította be, melyet a már annyszor megdicsért Iszlai Márton vezetett, azután Ekárt Andor isk. főnök tartotta meg hangulatos imáját, melyet ismét a dalárda éneke követett. Ezt követte az egylet védnöke tiszt. Boros György ur beszéde, melyben számot adott az egylet működéséről s azon körülményt, hogy az egylet ötven éves tennállása alatt a nyilvánosság előtt ezideig miért nem szerepelt. Ezután Gálfi Zsigmond I. theol. szavalta el Murányi Farkas Sándornak Dávid Ferencz halálának három százados ünnepélyére irt. Emlékezzünk cz. jeles ódáját nagy hatással. Majd Deák Ferencz olvasta fel Dávid Ferencz reformációja cz. tanulmányát, melyet a hallgatóság éljenzéssel jutalmazott Nagy Béla II. éves theol. szavalta Tarcsafalvi Albert „November 15-ike“ cz. szép alkalmi költeményét, mely után a dalárda énekével az ünnepély véget ért. A közönség, a mint volt is alkalmunk hallani, dicséretét fejezte ki az egylet lelkesedése s lelkesedésében kifejtett munkássága felett.

— r. —
Karácsonyi ajándékul ajánljuk olvasóinknak a Dávid Ferencz Egylet kiadásában megjelent szép költeményét Tarcsafalvi Albertnek „A fejedelem és papja.“ Egy szám 10 kr. Jóságú emberek ha 5 frtot beküldenek 100 példányt küldünk meg, hogy egy egész falu gyermekét lassák el ajándékkal. — „A jó gyermek könyvét“ 23 krért gyermekeknek; az „Édes Otthont“ barátoknak, jó ismerősöknek egy koronaért megszerezhetni lapunk szerkesztőségénél.

— r. —
Az „Unitárius Közlöny“-ből mutatványszámot bárkinek küldünk, ha a nevét pontosan megkapjuk. E végett a megelőző számhoz levelező lapot mellékeltünk. Kérjük kitöltését.

57
Tanulóknak az Unitárius Közlönyt a jövő évben is kedvezményes árban 60 krért adja a Dávid Ferencz Egylet. Ez összeg a tanító vagy tanár urak útján előre beküldendő.

Az egylet pénztárába f. é. okt. 30-tól nov. 24-ig rendes tagsági díjat fizettek: Boér Gergely, Abrudbányai Béláné, Váradai Károlyné, Orbok Ferencz, Darkó Domokos, Veress Vilmos dr., Kovács János, Dengyel János Kolozsvár, Péter János Kis-Sebes, alsó-szováthi Egyházközség 96-ra.

Az egylet perselyébe 1 frtot ajándékozott özv. Pataky Istvánné Kolozsvárt.

Kolozsvárt, 1896. nov. 24-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

— Szerkesztői izenetek. B. lelkész urnak. A mint már korábban is megirtuk ezen a helyen, a lelkészi nyugdíjintézetbe belépés kötelező. Nagy hibát követ el, a ki azonnal be nem áll. A kérelem mellé csatolni kell keresztlevelet és az állomás elfoglalását (beiktatását) igazoló bizonyítványt. — Kereszturi. A kolozsvári iskola történetéről a K. M.-ben közölt ismeretetés tanulságos és érdekes — ezt nem tagadhatjuk a vett figyelmeztetés után. A kereszturiról közölt azonban még olyanabb. Hogy e könyv kelendősége az ilyen ismertetésnek sokat köszönhet-e vagy keveset, azt talán könnyebb megítélni ott, mint itt. Többeknek. Köszönet a beküldött új nevekért. Kérjük olvasóinkat hasznádják fel a 11. számhoz mellékelt levelező lapot! Jelenvoltak. A kérdésre felelet: Tessék utána nézni az országban. A fenntartóság minderről megemlékezett alkalmazottjairól. Sajnos, hogy ekkorink vagy nem voltak olyan helyzetben, vagy nem gondolták meg, de hála, hogy a kormány gondoskodott róluk is. A költeményt és felolvastást a f. e. titkár kérje be és küldje fel. Méltányolni fogjuk. A. D. T.—a. A szükséges adatokat már megkaptuk. Valahogy megélünk. A korábban kért számokat küldjük. Ű. B. A.—s. Tudjuk méltányolni panaszát és keserveit. Valóban nagy és nehéz próbák, de a hatóságot nem illeti gáncs. Egy-két esetből nem lehet itélni s azon valóban csodálkozunk, hogy azt a bizonyos 100 frtot annyian emlegetik még olyanok is, a kik állandóan többet élveznek itt is igazolva van, hogy érdekelt fél nem lehet bíró B. Á. „A baptizta zsoldára“ elég érdekes tárgy, de igen hosszadalmas és semmi oly tanulság nem vehető belőle, a mely jogczímet adna a közlésre. Másolatban jobb lehetett volna. A lelkes missióhoz kitartást kívánunk. D. D. „Karácsony est“. Kös. önjük, de igen hosszú, rövidebbet szívesen Levél megy.

TARTALOM: A kolozsvári unitárius templom. (Képpel.) Boros Gy. 194. l. — A boldogság titka. (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. 106. l. — Az angol unitárius lelkész helyzete és munkaköre Józán Miklós 108. l. — Karácsonkor (Költemény.) Dézsi Mihály. 201. l. — Dávid Ferencz ünnepély. 202. l. — Hervadás. Dcák Miklós. 204. l. — Első hó. (Költemény) Szász András. 207. l. — Székely-kereszturi gymnasiumunk ügye Pap Mózes. 208. l. — Tudományos apróságok 210. l. — Pető Áron. (Népballada.) Simonfi Márton. 212. l. — Unitárius lelkészskör. 213. l. — Unitárius szószék. Boros György. 214. l. — Az édes otthon. Boros Gy. gy. 216. l. — Irodalom. 216. l. — A 10-ik. Unitárius Közlöny szerkesztői. 217. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak: A lelkészi államségély. Kinevezések. Orbók Mór. A küllői egyházkör A millenniumi kiállítás. Szerényesen A hom-szt-páli. Lokadba. „Az édes otthon“ „Az unitárius szószék.“ Bibliai történetek. Májai István. 218. l. — Egyleti élet és munkásság: Dávid Ferencz ünnepély. Karácsoni ajándék. Az „Unitárius Közlöny“. Tanulók. Nyugfázás

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt (Belközéputca 2.)

frt; Létay Károly 1 frt; Karsa Elemér 1 frt; Székely Dénes 2 frt; Amberboj Miklós 1 frt; Barkó László 1 frt; Fodor Domokos 1 frt; Gudi Iván 1 frt; Czakó László 1 frt; Bergay József 1 frt; Csongvai Domokos 2 frt; Kinedrs Mózes 1 frt; Csongvai Béla 1 frt; Fodor Imre 1 frt; Fodor Pál 1 frt; Sófálvi Sándor 1 frt; Foder László 1 frt; Velics Ilona 1 frt; Nagy Balázs 5 frt; Hajós János 20 frt; Pálfi Sándor gy. ivén ny. szt. márton, csikfalvi, jobbágyfalvi és buzaházai hívek: 8 frt 80 kr; Péterfi Áron 2 frt; Ajtay János 4 frt; Gál Lajos Kövend 2 frt; Domokos Arpuél 2 frt; Derzsi Károly 37 frt 85 kr; Dr Gál Kelemen neje Fekete Ilona, fiok Gál Ernő nevére 12 frt; Özv. Fekete Pálné 5 frt; Szentiványi Gyula 25 frt; Gálfi Lőrincz 10 frt; Albert Iván 30 frt Ezen közlemény összege 434 frt 98 kr. Az első közleménnyel 1476 frt 16 kr.

Kolozsvárt, 1897. június 28.

Ferencz József
unitárius püspök.

Az ezredéves alapra tett ezen kegyes adományokról szóló kimutatást a főt. püspök ur még a f. év június havában rendelkezésünkre bocsátotta volt; de különböző okok miatt közlése elmaradt. Most annál nagyobb örömmel közöljük azt, mert a közelebbi egyh. főtanácsnak sikerült a főt. püspök urat az alap további gyűjtésére is megnyerni és így reményünk lehet, hogy a leányzó nem halt meg, csak egy kissé a mi közönyünk miatt is elaludt volt. De velünk együtt, hisszük, felébred. Ugy legyen. Szerk.

— Miként nevelhet a tanító vallásos érzésű embert? E fölötté fontos kérdést a D. F. E. keresztiuri fiókja pályatételül tűzte ki és Pap Mózes s keresztiuri tanár derekasan megfelelt rá, a pályadíjat elnyerte és most a fiókegylet az értekezést kiadta. Hasznos munkát végzett. A ki elolvassa sok hasznost fog találni benne. A szerzőnek gratulálunk s a füzetet ajánljuk mindenkinek. Ára csupán 5 kr.

— Halálozások. Részvétellel értesülünk hogy tarcsafalvi lelkészünk Ürmösi Sándor neje Végh Ilona nov. 13-án élete 30-ik házassága 10-ik évében meghalt. Férjén kívül kis fia és nagy család gyászolja.

Édes Otthon. A karácson közeledte alkalmából olvasóink becses figyelmébe hozzuk az „Édes Otthon“-t melyet úgy olvasói, mint a sajtó oly kedvesen fogadtak. A sajtó véleménye: „Magyar Hirlap“: a házias élet örömeit írja le s arról beszél, hogy milyennek kell lenni a ház tájékának, meg a csöndes, boldog házias életnek. Székes-fehérvár és vidéke: „Bár nem a karácsoni könyvpiacra készült, azért karácsoni és újévi ajándéknak bátran megveheti mindenki. Az érzések egész sora, a gondolatok egész legiója van egy egy fejezetben kifejezve, s az ember úgy van velök, mint mikor a rét tarka virágai közül nem tudja, melyik kedvesebb, nem tud választani“. „Magyarország“: kedves poetikus modorban utasításokat ad az asszonyoknak arra nézve, hogyan tehetik otthonukat barátságossá, meghitté, széppé s benne az együttlételet kellemessé. „Kolozsvár“: érdekes, meleg hangon irt mű. „Ellenzék“: A fordító finom műérzékére vall, hogy ennek a kedves kis munkának fordítására vállalkozott s örömmel fogadjuk azt annál inkább, mivel ilyen fajta mű irodalmunkban még nem jelent meg. . . . Igazán kedves hangulatba ragad ez a kis könyv, különösen az utolsó fejezet, mely értékében valónennyit felül mulja; a mély vallásosság, mely minden sorát áthatja, a családi élet vonzó rajza annyira lebilincseli lelkünket, hogy nem hagyhatjuk félbe, míg el nem olvassuk. Aranyos-Vidék: A füzetkének olvasása közben igazán mintha tünderek mézédés beszédét hallottam volna, a kik égi hazájukból tündöklő napsugáron szállottak földre le, hogy regét mondjanak az édes otthonról s mindarról a mi azt bűbájossá teszi, a költészet s dal állandó tanyát találván ott minden időtájt“. Ára 1 korona. Megrendelhető szerkesztőségünknel.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Mindenki lendíthet a Dávid Ferencz Egylet ügyén, ha sziveskedik bár egy levelező lapon értesíteni akár a missioi bizottság elnökét Ferencz Józsefné Ő méltos, akár az egyleti titkárt azoknak az unitárius ismerőseinek a czíméről és lakásáról a kik az egyházközösségeken kívül idegenek között laknak. Kérjük az egyleti tagokat tegyenek ajánlatot arra nézve hogy az Unitárius Közlönyből ingyen példányok kiknek küldendők.

Dávid Ferenczkép. A Kriesch Aladár féle kitünő történelmi kép az 1568. évi országgyűlés remek fénykép másolataiból egy pár példány kapható szerkesztőségünknel 2—2 frtért. Azok a kik korábban előjegyeztették nevüket a kép árát sziveskedjenek beküldeni. A f. évre ígértük volt a kép lenyomatát olvasóinknak, de még nem válthattuk be ígéletünket. A f. évi tagok és előfizetők a jövő évben is igényt tarthatnak a képre.

Karácsoni ajándék. Egy pár fillérbe kerül s mégis kedves és hasznos lesz. A legszegényebb ember is megszerezheti gyermekének. Mi ez? A „Fiatalság Barátja“ legújabb száma, melyet 10 krért (20 fillér) bárki nevére megküldünk és ha többen rendelik meg egyszerre, akkor még azt a kedvezményt is nyújtjuk, hogy 2 koronáért 10 péld. kapnak.

A Dávid Ferencz egylet központi Választmánya az 1897—98. egyleti évre a saját kebeléből: 1. missioi 2. pénzügyi és gyűjtő, 3. rendező, 4. irodalmi szakbizottságokat alakított a következő tagokból:

A. Missioi bizottság tagjai:

Elnök: Ferencz Józsefné.
Társelnök: Fekete Gábor.
Tagok: Koronka Antalné
Fangh Erzsébet
Orbók Mór
Dr. Veress Vilmos
Árkosi Lajos
Boros György.

B. Pénzügyi és gyűjtő bizottság:

Elnök: Haller Rezsóné.
Társelnök: Pataki Istvánné.
Tagok: Dr. Nyiredi Gézáné
Koronka Antalné
Hajós János
Gyulay László.
Mikó Imre
Gálfi Lőrincz
A titkár.

C. Rendező bizottság:

Elnök: Zsakó Istvánné.
Társelnök: Boros Györgyné.
Tagok: Hajós János
Dr. Engel Gáborné
Dr. Lehmann Róbertné
Árkosi Lajos
Dr. Gál Kelemen
Izslai Márton
A titkár.

D. Irodalmi bizottság:

Elnök: Hajós János
Társelnök: Kozma Ferencz
Tagok: Kőváry László
Orbók Mór
Dr. Veress Vilmos
Dr. Gál Kelemen
Gálfi Lőrincz
A titkár.

Az egylet pénztárába f. évi szept. 29-től november 23-ig rendes tagsági díjat fizettek: Kovács Dénes Zilah 98-ra, Varga János Toroczkó. Vass Domokos, Veress Lajos dr., Jelen Józsefné. Pakey Lajos. Nick Antalné Kolozsvár 97-re, Székely András A Jára 96-ra, Ehrenverth Ignáczné, Földesi Mariska Sz.-Ujvár 97-re. Csipkés Árpád Csikszereda. Márkos András Segesvár 96-97-re, Mikó Dezső Abrudbánya 97-re, Rázmán Elek Komjátszeg 96-97-re, Székely Miklós Torda 97-re Gothárd Sándor Szováth 98-ra, Nemes József. Haller Rezsóné, Augstein Gyula 97-re, Perédi József 95-97-re, Boros Györgyné 96-97-re Kolozsvár, Radó János Déva 97-re. Pálfi Máté Bágyon 96-97-re. Fülöp Mózes Hide 98-ra, Nagy Balázs Torda 97-re, Perei Mihály Mező-Berény 96-97-re

Előfizetői díjat fizettek: Kovács István Moha, Székula Ákos Kolozsvár, Germann Béla H.-M.-Vásárhely 97-re, Székely Mózes N.-Szeben 98-ra.

0 frt. alapítói díjat fizetett Ürmössy Miklós B.-pest.

A küküllőköri f. e. pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Kiss László M. Sáros 93-94-re. Utó Lajos Dombó 96-ra, Gvidó Béla D.-Szt.-Márton 97-re, Csiki Elek M.-Szt.-Benegek 88-89-re, Kiss Sámuel Széplak 97-re.

A háromszéki f. e. pénztárába fizettek: Raduly Berta 97-re, Özv. Boncza Györgyné 97-re, Varga András 96-97-re, Imre József 97-98-ra, Imre Györgyné, Imre Lajos 97-re.

A felső-fehérvári f. e. pénztárába többen fizettek 21 frtot, miről azonban részletes névsor nem küldetett.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Egy frt 28 krt, Névtelen 15 krt Szabó Lajos Medgyes 5 frtot

Kolozsvár, 1897 november hó 23-án.

Gálfi Lőrincz,
egyleti pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. Szmtn. B.-a Az „emlékezet“ mai tárgyánál fogva is kellemes hatást tett rám. Azontúl sok mondani valóm volna, a mit csak személyesen végezhetnék úgy a hogy vezetném. Gyökeresen át kell dolgozni kétszeres Rím és ritmus, olyan kellékek a melyeket be kell szerezni. Némi érzéke van, a gyakorlat és a tanulásokat pótolhat. A gondolat tiszta, a hasonlat találó és világos legyen! A két utolsó versszakban egész mást kellene elmondani. Inkább azt, hogy mi sokat nyerünk, hogy miénk volt oly soká és életében átadta mindenét. **Hálaadás** Olvassa el még egyszer és gondoljon utána, hogy mi az igazi tartalom benne. Hálát lehet és kell is rebegni karácsonkor, de hogy vers legyen belőle, még sok mindenbe kell hozzá, a mi idővel megjöhet. —i.—g.—va. Arra elvontunk készülve, hogy a Györfi felolvasásának meg lesz a hatása. Azt hisszük mi is, hogy az esperesi vizsgálatok előtt nagy takarítást tesznek. **Sz. G.** urnak Medgyes. Köszönet a gyors válaszáért. Lesz gondom az életrajz megszerzésére. A küldeményt a perselybe helyeztük. — **S. M.—s.** Nagyon alaposan téved. A mi theológiánkon nincs oly rózsás állapot, a melyet képzelni sziveskedik. Ön bizonyosan össze tévesztelte a kolozsvári ev. ref. theol. tanárok fizetését a miénkkel. Az ügynek csak személyi ága forgott fönn a főtanácson. Minthogy az a szerkesztőt igen közéről érintette nem szellőztethetjük. Videant consules!

Olvasóinkhoz.

Egyletünk elnökének a lap élén kibocsátott „Szózata“ fölment engemet az egyesülés mellett való buzditás alól. Inkább csak az „Unitárius Közlöny“ jövőjéről akarok szólni. Hogy ezt tehessen utalok a lap fejére. Ime eljutott már a X-ik év 12-ik számához. Összesen mintegy 125-ször fordult meg az olvasók kezén. Hány gondolatot közölt, hányat ébresztett föl, hányszor adott lelkesedést és hányszor vigasztalt? ezt csak az olvasók ezrei együttesen tudnák megmondani. A szerkesztőség sokszor érezte, hogy munkája nem fölösleges. Egy-egy visszhang az ajakról, egy-egy levél a távolból legtöbbször meghozta, a mit nem vártunk, de a mitől mindig újabb lelkesedést nyer-

tünk: az elismerő és buzdító szavakat Szerkesztőségünknek ez volt a jutalma és ez több volt, mint a mit remélt. A kezdet tiz évében részint Nagy Lajos tanárral a költővel, részint Dr Brassai Sámuellel a bölcsessel együtt oldottam meg a szerkesztés sok irányu föladatát. Az új időszakokra egyedül vállalkoztam a szerkesztői munkára, abban a tudatban, hogy az elmúlt tiz év alatt az „Unitárius Közlönynek“ egy derék kis írói gárdája állott elé. Ebben a gárdában bizva-bizom én mint szerkesztő és hiszem, hogy a t. olvasó közönség sem fog csalatkozni. Legyünk jó reménységgel! Legyünk bizalommal! Legyünk egyenlő akarattal az iránt, hogy ez a kis lap a maga missioi föladatát oldja meg minden irányban.

A jövő évre fokozott buzgóságot ígérek olvasóinknak. A rendes rovatok mellett lesz gondom képekre és a mennyire a szük keretben lehetséges, a házi buzgóság ápolására közölni fogok egy-egy rövid *vallásos elmélkedést* és *imádságot*. Hiszem, hogy ez kedves lesz ugy a családban, mint a családtól távol levőknek.

Kérem a kedves olvasókat támogassanak ebben a szép és szent munkában jó akarattal, buzgósággal, áldozat készséggel. Ha jó gondolataik támadnak ne rejtsek el a szerkesztő elől, ha kívánságaik vannak szives meghallgatásra számíthatnak.

Fogjunk kezét és Isten nevében kezdjük és végezzük a munkát együtt egy akarattal, szeretettel, hittel és lelkesedéssel.

Boros György.

TARTALOM: Enyedi György emlékezete. (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. 206 lap. — Szózat. Hajós János. 208. l. — Sub auspiciis Regis. 210. l. — „Békesség és jóakarát tinéktek“ (Költemény.) Végh Mátyás. 212. l. — Aranyos-Rákosi Székely Sándor sirja felett: Fekete Ároly. Mikó Lőrincz. 213. l. — Irodalom 218 l. — Egyházi és iskolai mozgalmak: A Berde Mózes hagyatéka. Albert János A szegény papok helyzetén. A fentebbi tudósítással. Simó János. A segesvári l-egyház. Emlékünnepély. Enyedi György emlékezete. Enyedi György élete és hatása. Gálfi Lőrincz. A tordai unitárius egyház. A felső-fehérekör. Az ezredéves alapra tett adományok. Miként nevelhet a tanító. Halálozsrók. Édes Otthon. 213. l. — Egy leti élet és munkásság: Mindenki lendíthet. Dávid Ferenczkép. Karácsoni ajándék. A Dávid Ferencz Egylet központi Választmánya. Nyugtázás. Szerkesztői izenetek. 222. l. — Olvasóinkhoz. Boros György. 223. l. —
